

התקינו בדודתניך

גליין יג • שנה א

פרשת לך
תשפ"ה לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מדור תורתם קבע

עיקר עבודת ה' הוא דייקא במנה שהיצר מתגבר אצלו

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וגו' (בראשית יב. א). במדרש רבה 'שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך' וגו', וצ"ב הקישור.

ונראה בישוב הדברים לומר דבר נכון בעזהש"ת, על פי מה שכתב בקובץ שיחות סלאנים (מהרה"ק רבי אברהם מסלאנים ז"ע) בפרשתן מה שפירש פע"א בשנת תרצ"א, 'לך לך היינו שכל אחד ואחד צריך לילך בעבודת השי"ת בדברים השייכים לו, ובלשונו הק': "אין וואס דער יצר הרע האט זיך ביי אים אריינגעלייגט", כי יש דברים שאצל זה הם מצוה ואצל השני הם עבירה, וצריך לעקור דברים הנעשים אצלו כעין טבעיות 'מארצך וממולדתך' דוקא, ע"כ שם.

ועפ"ז יכולים להבין שפיר שיכות קישור המדרש לכאן, הדמדרש רוצה להמשיך ולומר, דאם כן שכל אחד צריך לעבוד על חסרונות עצמו ולא להביט כלל ולעבוד על חסרונות אחרים, דהיינו בני משפחתו ובית אביו, על כן זה שכתוב 'שמעי בת וראי והטי אונך', כל אחד צריך להביט ולתקן חסרונות עצמו ולעשות אזנו כאפרכסת לשמוע במוסר ה' 'ושכחי עמך ובית אביך', וצריכים לשכוח חסרונות עמו ובית אביו ולהסתכל רק על עצמו ועל מה שנחסר ממנו דוקא, ואז ישכיל ויצליח.

(הרה"ג ר' שמואל אהרן חנני'
טענענבוים שליט"א)

– המשך בעמוד ב' <

מבוא: בשער התורה

אברהם אבינו השלים המניין ביום כיפור בעיר חברון

אברהם אבינו תקן תפלת שחרית, כך למדו חכמינו ז"ל (ברכות כו) מדכתיב בפ' וירא (יש כז) וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם, אבל בספה"ק תפארת שלמה מוצא רמז על גודל הענין להתפלל בציבור בפרשתו. והוא בהקדם מעשה נפלא שאירע לפני רבות בשנים בעיר האבות חברון, וכך היה המעשה כפי שהוא בספר עמק המלך.

פעם אחת בערב יום הכיפורים לא היו בחברון רק תשעה אנשים, והמתינו על בני הכפרים שיבואו להתפלל ולא בא אף אחד מהם, כי הלכו כולם לירושלים עיה"ק תובב"א שהיא סמוכה מהלך רביע יום, והיו בצער גדול מזה שיצטרכו להתפלל ביום הכיפורים בלא מנין, ובכו הרבה, והשמש כבר נטתה לשקוע.

ויהי הם נושאים את עיניהם, והנה איש זקן בא מרחוק ושמחו כנגדו שמחה גדולה, וכשבא אליהם נתנו לפניו לאכול סעודה המפסקת, ובירך אותם ואמר שכבר אכל בדרך, ובכן התפללו ביום הקדוש במנין, וכיבדו את הזקן כבוד גדול.

במוצאי יום הכיפורים, התחילו להתדיין זה עם זה מיה זכה לארחו, כי כל אחד רצה להביא את האורח לביתו, ונתפשרו

להפיל גורל, ונפל הגורל על החזן, שהיה איש חסיד והגיד נפלאות בחלומות וחזיוני לילה, והלך החזן לביתו והאורח אחריו. כשהגיע החזן סמוך לביתו פנה לאחוריו כדי לכבד האורח לילך ראשון לביתו, וירא והנה איננו, ובקשו אותו בחוצות ולא מצאוהו, והיו כולם בצער גדול, כי חשבו שהלך בלילה לדרכו שלא רצה ליהנות מהם.

באותה הלילה בא אותו זקן אל החזן בחלמו, ואמר לו שהוא היה אברהם אבינו ע"ה שבא אליהם להשלים המנין, כי ראה אותם בצער גדול על כך שיתפללו בלא מנין, ושמחו שמחה גדולה, וברכו את ה' הגדול כי הפליא לעשות עמהם. עד כאן בספר עמק המלך.

ועל פי זה מעמיס התפארת שלמה רמז מתוק בדברי רש"י על הפסוק והיה ברכה, בך חותמין, כי תפלת נעילה היא גמר החתימה, ועל זה רמז לו הקב"ה לאברהם אבינו שהוא יצרף להמנין ביום הכיפורים בעיר חברון, ועמו יחתמו, כלומר שיתפללו עמו תפילת נעילה.

והאמנם שיש מקום להתבונן היאך הועיל אליבא דאמת צירופו של אברהם אבינו למנין, הלא כיון שמת נעשה חפשי מן המצות, ואנו צריכין לעשרה אנשים בני חיובא, עם כי יש מקום לחלק ולומר דשאני אברהם אבינו שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה (יומא כח:), ואם כן כשם

– המשך בעמוד ב' <

'שכר על כל פסיעה ופסיעה' - כיון שאברהם אבינו קיבל על עצמו לעשות רצון ה' בכל מצב

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (בראשית יב, ב). איתא ברש"י והוא מהמדרש (ב"ר פל"ט, ט) ולמה לא גלה לו הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו וליתן לו שכר על כל דיבור ודיבור ועל כל פסיעה ופסיעה. רביה"ק ז"ע (פר' לך תשי"ב) מדויק בזה, דאחר שאמר לו הקב"ה אל הארץ אשר אראך, ואברהם ידע שהולך אל ארץ כנען, כמ"ש 'ויצאו ללכת ארצה כנען', א"כ כבר ידע להיכן הוא הולך, ואיך יוכל לקבל שכר על כל פסיעה ופסיעה.

עוד מדייק האוה"ח הק' בפסוק 'וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'', דלכאורה הוא מיותר, שהרי אמר קודם לכן שהשי"ת צוה לו 'לך לך מארצך וגו', ואח"כ נאמר 'ויצאו ללכת ארצה כנען', וממילא מובן שהליכתו של אברהם היה 'כאשר דיבר אליו ה'', ולמה הוצרך הכתוב לכתוב זאת במיוחד.

ואפשר לומר, דהנה סדר הדברים היה, שמתחילה אמר השי"ת לאברהם שילך מארצו וממולדתו, ועדיין לא אמר לו להיכן ילך ולא גילה לו את הארץ כדי לחבבה בעיניו, ואברהם התחיל תיכף ללכת וקיבל על עצמו לעשות כדבר ה', ואח"כ אמר לו הקב"ה להיכן ילך. ולכן הגם שאח"כ כאשר כבר התחיל לילך אמר לו הקב"ה להיכן ילך, ולכאורה אין מגיע לו שכר על כל פסיעה ופסיעה, אבל כיון שבשעה שאמר לו השי"ת ללכת לא ידע כלום, ועכ"ז קיבל על עצמו תיכף ללכת בלב שלם, על כן קיבל שכר על כל פסיעה ופסיעה, גם כשכבר ידע להיכן הולך, וכל זה מפני שבתחילה קיבל על עצמו לילך כרצון ה' בלי שום ידיעה להיכן הוא הולך.

ובזה יבואר הכתוב 'וילך אברם, כאשר אברהם אבינו הלך, הגם שבאותה שעה כבר ידע להיכן הולך, וא"כ לכאורה אין מגיע לו שכר על כל פסיעה ופסיעה, אבל האמת אינו כן אלא 'כאשר דיבר אליו ה'', הכוונה הראשונה שהיה לו בשמעו את דבר ה', שקיבל אז על עצמו ללכת 'כאשר דיבר אליו ה' בלי שום ידיעה להיכן ילך, קבלה זו המשיכה עמו, ועל כן קיבל שכר על כל דיבור ודיבור ועל כל פסיעה ופסיעה, כי כל הליכתו היה המשך להליכה הראשונה.

וזה בא להשמיענו הכתוב 'וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'', שהאדם צריך לקבל על עצמו שבכל מצב יעבוד את ה', ואח"כ גם כאשר זוכה

שבחיים חיותו קיים התורה מבלי שיצטוו, כמו כן יכול לקיים התורה ומצות ולהצטרף עם ט' בני חיובא אף אחרי מותו.

אך יש בנותן טעם להביא דברי החתם סופר בפ' נח וז"ל, את האלקים התהלך נח, פירש"י שה' צריך סעד לתומכו משא"כ האבות דכתיב בהם אשר התהלכו אבותי לפניו, לפע"ד זהו התנצלות לנח שלא התפלל על דורו וכתב רבינו בחיי מפני שלא הי' כי אם ח' צדיקים, אבל אברהם תפלתו הי' אם ימצא שם עשרה, וקשה הא אברהם התפלל על תשעה עם צירוף שכינה כפירוש רש"י פ' וירא, והרי בימי נח כשאמר לו הקב"ה לעשות תיבה הי' בחיי מתושלח והי' תשעה עם אשתו ובני נח ונשותיהם ומ"ט לא התפלל, וכי הי' נח יודע שסופו למות קודם המבול, ואם כן הדרא קושיא על נח, ויש לומר אברהם אבינו ע"ה לא הי' צריך סעד לתומכו הי' יכול לצרף השכינה עם ט', אבל נח כל צדקתו הי' בסעד השכינה, א"כ כבר הוא בכלל ט' צדיקים ואי אפשר לצרפו עוד להשלים לעשרה עכ"ל.

היוצא מדבריו שאברהם אבינו יש לו כח מיוחד שיכול לצרף את השכינה עם ט' צדיקים להיותם נחשבים כעשרה כיון שאינו צריך סעד לתמוכו, וממילא לא קשה כל כך היאך יכול אברהם אבינו להצטרף עם ט' בני חיובא, כי רב גובר' לצרף את השכינה עם התשעה ונחשבים כעדה שלימה.

(הרה"ח ר' אברהם ישע"י קליין הל"ו)

וישראל על שררות וממשלה כדכתיב (שם לב, ט) 'כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל', וכל השררות והממשלה שהיה ליעקב היה מפני שהיה בבחינת יעקב המורה על שפלות, כי כל המשפיל עצמו הקב"ה מגבירו (עירובין ג"א), וכדכתיב (ישעיה כז, ה) 'הבאים ישרש יעקב', שנשרשים בשם יעקב המורה על שפלות, אז דייקא 'ציץ ופרח ישראל', ולזה שני שמות אלו קיימין, כי לולי שם יעקב לא יקרא ישראל, רק מחמת בחינת יעקב נקרא ישראל כי שרית וגו', עכדה"ק.

ומעתה שני הפירושים, שכתב רש"י על 'ואגדלה שמך משולבים זה בזה, 'ואגדלה שמך - הריני מוסיף אות על שמך', ליתן ה"א בין הריש להמ"ם, שלא תהיה נקרא 'אב רם' בלשון גאות, ובא ה"א המורה על ענוה להפסיק, להורות כי הקב"ה בחר באברהם מצד פנימיותו, שהיה שפל ועניו בעיני עצמו, ולא מחמת החיצוניות שלו שהיה אב לארם, ומטעם זה 'ואגדלה שמך - זה שאומרים אלהי יעקב', כי ממה שהגדלתי

לבחינת 'הראנו ה' חסדך', אל הארץ אשר אראך, עכ"ז מקבל שכר משלם, כיון שקיבל על עצמו לעבוד את ה' בלי שום תנאי.

(הרה"ח ר' משה אפרים גליק הל"ו)

שני הפירושים של רש"י על 'ואגדלה שמך תלוין זה בזה

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו', ואגדלה שמך והיה ברכה (בראשית יב, א-ב). ופירש"י 'ואגדלה שמך' הריני מוסיף אות על שמך, שעד עכשיו שמך אברם מכאן ואילך 'אברהם', ולהלן פירש"י 'ואגדלה שמך' זהו שאומרים 'אלהי יעקב', ע"כ.

ואפשר לומר דהני תרי פירושים שייכים להדדי, וחדא באידך תליא, ויתבאר על פי מה שכתב בספה"ק ייטב לב (פ' במדבר) וזל"ק: ידוע דיעקב אבינו נקרא יעקב וישראל, והקשה המהרש"א (חודשי אגדות ברכות יג, ד"ה עובר) מאי שנא מהא דאמר (שם) כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה, ובגמרא משני שאני יעקב דהדר אהדריה קרא דכתיב (בראשית מו, ג) 'ויאמר יעקב יעקב', ואכתי קרא גופיה טעמא בעי.

ומיישב הייטב לב, ונראה לי לתת טעם נכון, ובוזה נבין הטעם שניתן לאברהם אות ה"א דייקא, ודייקא בין הרי"ש והמ"ם, וענינו, כי אברם מורה על גאות, 'אב רם', וכמו שכתב הכלי יקר על הפסוק (שם יח, א) 'וירא אליו ה'', אליו דייקא, לבחינת עצמותו שהיה עפר ואפר, ולא בעבור כבוד שמו 'אברם' המורה על גאות, עיי"ש.

ועל כן, להורות שה' בחר בו מכח עצמותו שהיה עניו ושפל בעיניו, ולא בעבור שמו, ניתן אות ה"א שהיא הקטן במספר במילואה מכל הכ"ב אותיות, והיא אתא קלילא דלית בה מששותא (פיט אקדמות), בין אותיות ר"ם, לומר שבתוכיותו הוא בבחינת ה"א, ולא מפני רוממותו בחר בו ה' אלא מפני ענותנותו, ולזה נתרחקו אותיות ר"ם וניתן ה"א ביניהם, להורות כי ה' שונא מי שהוא רם ואוהב הנמוך.

ועל כן הקורא לאברהם 'אברם' עובר בעשה, כי הקב"ה שונא הר"ם, אבל יעקב וישראל הוא להיפך, כי יעקב מורה על שפלות, לשון 'עקב',

מעשה רב

הנזהר בדיבורו זוכה שכל דיבוריו עושה רושם

סיפר הגה"צ רבי אברהם חיים שפיצער זצ"ל אבדק"ק אור חיים בב"פ שבימיו של הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל הי"ד ראש ישיבת בראנאוויטש היתה חבורת בחורים ריקים ופוחזים שלא התנהגו כשורה ר"ל, והפילו את אימתם על כולם, פעם אחת הלכו כמה בחורים מיישיבתו בבראנאוויטש על הרחוב, ובאמצע הליכתם פגעה בהם אותה חבורה סוררת שהתחילו להכות אותם מכות נמרצות ולהתקוטט עמהם, הבחורים תלמידי רבי אלחנן לא איבדו עשתונותיהם והשיבו להם כדבעי.

למחרת נכנסו אותם בריונים להישיבה וחיפשו אחר הבחורים שהתקוטטו עמהם ביום אתמול, באותה עת נכנס הגאון רבי אלחנן גם הוא להישיבה, וניסה לגרשם משם, אך לא הועיל מאומה, ניגש רבי אלחנן והתחיל לדחפם בשתי ידי החוצה, אך אז העיזו החצופים פניהם וקראו לעבר רבי אלחנן בכינוי בזיון "חנע! (רבי אלחנן) אהן הענט", השיב להם רבי אלחנן: "ענק אהן הענט!"... מיד כשיצאו הדברים מפיו, נשאר אותם החצופים משותקים בשתי ידיהם רח"ל מבלי יכולת להזיזם כלל...

כשראו כן בני הישיבה, החלו לדבר בהתרגשות מהמופת הגדול שעשה רבם, אך כשנודע על כך לרבם הגדול רבי אלחנן חרה לו הדבר.

למחרת כינס את בני הישיבה ונשא בפניהם את דבריו, וכה אמר להם: "רבותי, אין זה מופת כלל וכלל! אלא אם האדם שומר את פיו כראוי, ומקיים את הנאמר 'מוצא שפתך תשמור', אז הקב"ה מקיים את כל אשר הוא מבקש..."

דברים חמים של הגה"ק מגאלאנטא זי"ע אחר כביית אש ההבדלה במוצאי"ק

שמעתי מזקני תלמידי הגה"ק המפורסם רבי יהושע בוקסבוים זי"ע אבדק"ק ור"מ גאלאנטא בעל אור פני יהושע שבכל מוצאי שב"ק לפני שכיבה האש של הבדלה, התיישב, כשסביב לו עומדים תלמידיו הנאמנים בעיגול, ודיבר אל האש בלשון אידיש.

וכה אמר: "פייער פייער דער ווארעמקייט וואס דער שבת האט אין מיר אריינגעגעבן, דאס גשמיות'דיגער פייער לעש איך טאקע אויס, אבער דאס חמימות דעס פייער וואס דער שבת האט אין מיר אריינגעגעבן דעס לעש איך נישט אויס, דעס נעם איך מיט".

(הרה"ג שמואל אהרן חנגי טענענבוים שליט"א)

שמך, להוסיף אות ה"א להורות על מעלת הענוה, ושלכך בחרתי כך, מטעם זה גופיה אומרים אלהי 'יעקב' ולא אלהי 'ישראל', להורות כי מה שבחרתי ביעקב גם כן לא מחמת גדלותו, רק מחמת הענוה שבו, שעל זה מורה שמו 'יעקב'.

(הרה"ח ר' שמואל ישעי' פריעדמאן הי"ו)

'אברהם קנין אחד' - חיותו של אברהם אבינו בא מהקב"ה לבדו

ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ (בראשית יד, טו). עיי' בספה"ק קדושת לוי באמצע דבריו וז"ל: וכתוב (משלי א, ח) 'שמע בני מוסר אביך', כי יש לו חלק מנשמת אביו, ואביו עשה בו איזה פעולה, לא כן אברהם אבינו ע"ה שלא היה בו כלל חלק מנשמת אביו תרח ואמו, ולא עשה זיווגו של תרח רושם, ומנשמת אברהם אבינו התחיל להתנוצץ נשמת ישראל אשר לא היה כה בעולם, ואברהם אבינו נוצר מהמחשבה של הבור"ה שרצה להביא זרע ישראל בעולם, ולא כן גוף של שאר אנשים וכו', עיי"ש.

ועפ"ז אפשר לפרש מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"י) חמשה קנינים קנה לו הקב"ה בעולמו וכו', אברהם קנין אחד מנין, דכתיב ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ, היינו שא"א ע"ה היה קנין לקל עליון, כי החיות שלו היה מהמחשבה של הקב"ה בעצמו, וע"ה המחשבה שלו נולד א"א ע"ה, ועל כן היה אחד מקניני הקב"ה, מה שלא היה עוד בעולם הבריאה.

ועוד אפשר להוסיף, שזה פירוש הכתוב (דברים לב, ז) 'הלא הוא אביך קנן הוא עשך ויכוננך', שהרי כל השתלשלות כלל ישראל היה ע"י אברהם אבינו ע"ה, וממנו התחיל הקב"ה להעמיד את כלל ישראל, והוא עצמו הלא היה קנינו של הקב"ה, כמ"ש הקדושת לוי שהקב"ה בעצמו ברא את א"א ע"ה, וזה הפירוש 'הלא הוא' היינו הקב"ה 'אביך קנן' בשביל ש'הוא עשך ויכוננך', כי ממחשבתו ברא אותך, ודו"ק.

(הרה"ח ר' יעקב קליין הי"ו - מאנסי)

אברהם אבינו ביקש שבניו יתנהגו במדת הענוה

ויאמר אברהם ה' אלקים מה נתן לי ואנכי הולך ערירי וגו' (בראשית טו, ב). ואח"כ נאמר ויאמר אברהם הן לי לא נתתה זרע וגו', ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך, ופירש"י הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים, וצריך להבין למה נאמר שני פעמים ויאמר אברהם'.

ואפשר לבאר, שאברהם אבינו ע"ה ביקש במעמד ברית בין הבתרים שני דברים, מתחילה ביקש 'מה נתן לי', דהיינו 'מה' שרומז למידת ענוה זה 'נתן לי', ושוב הוסיף לבקש 'הן לי לא נתתה זרע' היינו שיזכה לבנים.

ובשעה שביקש על הענוה הזכיר 'ואנכי הולך ערירי', כדי לבקש שגם בניו יזכו למידת הענוה, דהנה ידוע מ"ש חז"ל (סוטה). על המתגאה שהקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור בעולם, היינו שאם ח"ו יתגאו בניו הלא הם הולכים ערירי - היינו ביחודי שלא יהיו דבקים בהקב"ה, ועל כן לא רצה אברהם אבינו שבניו יהיו ח"ו בעלי גאווה.

וזהו שנאמר ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים', היינו שהקב"ה הוציא את אברהם מן העולם והראה לו על הכוכבים, 'כה יהיה זרעך' דמנו שהכוכבים נסתרים מן העין כמו כן זרעך יהיו מתנהגים בענוה ובהסתור, והגם שיהיו גבוהים מכל העולם עכ"ז יתנהגו בענוה ובשפלות הרוח כמו הכוכבים.

(הרה"ח ר' מאיר יודא אייזנבאך הי"ו)

הוא מוסיף והוא מפרק

'רפואה שלימה' – שיתחזק בריאותו יותר ממה שהיה קודם החולי

בענין מ"ש הרב מענדל מאשקאוויטש שליט"א, וביאר בקדשו שהכוונה ע"ד שכתב הרמב"ם לגבי תשובה שלימה 'עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם', וכמו כן ברכת 'רפואה שלימה' הכוונה שלא ישוב החולי לעולם.

יש להוסיף מה ששמעתי מהרה"ח ר' יעקב חיים שטיינמעטץ הי"ו בשם רביה"ק באופן אחר, דהנה תשובה שלימה הוא כאשר התשובה היא מאהבה, ואז הרי הזדונות נעשין כזכיות, ואדרבה מתרבים זכיותיו יותר ממה שהיו קודם החטא, ואמר רבינו שכמו כן 'רפואה שלימה' הכוונה שהאדם יהיה בריא עוד יותר ממה שהיה בריא קודם החולי, כי"ר שכל חולי ישראל יושעו ברפואה שלימה.

(הרה"ג ר' שלמה שמואל כהנא שליט"א)

חידושי תורה על תפילות וזמירות

זמירות חקיך

אילו היה אדה"ר חי אלף שנים לא היינו זוכים לספר התהלים

לו יחיה גבר שנין אלפין לא יעול גבורתך בחושבניא (זמר יה רבון עלם).

אציין דבר נפלא ששמעתי מהגאון רבי מענדל כ"ץ שליט"א אב"ד ראסלאוויץ ושוב ראיתי שמואב כן בספרים, להעמיס רמז נאה בדברי הפייטן דהנה חז"ל (סנהדרין סה): מכנים 'גבר בגוברין' לאדם גדול וחשוב, והאדם החשוב והמיוחד ביותר בעולם היה אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה. וידוע מ"ש חז"ל (פדר"א פי"ט) שאדה"ר היה צריך לחיות אלף שנה, ומסר משנותיו שבעים שנה לדוד המלך ע"ה, כי ראה שדוד המע"ה עתיד להיות נפל ר"ל.

והנה מי לנו גדול מספר התהלים של דוד המע"ה, אשר על ידו מתעוררים להתבונן בגדלות ה' בגבורותיו ובנפלאותיו, ואילו היה דוד המע"ה ח"ו נפל, היה חסר חלק גדול מסיפור גבורות ה' ונוראותיו.

וזה הפירוש 'לו יחיה גבר' אילו היה הגבר בגוברין דהיינו אדה"ר חי שנין אלפין, ולא היה נותן משנותיו שבעים שנה לדוד המלך, 'לא יעול גבורתך בחושבניא', כי דוד המלך לא היה חי ולא היה לנו את ספר התהלים, אשר על ידו אנו יכולים לספר תהלות ה' ונפלאותיו.

(הרה"ג ר' שלמה שמואל כהנא שליט"א)

ביאור הויכוח בין רב נחמן לההיא סבתא

וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק אל חניכיו ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות וירדוף עד דן (בראשית יד, ד). איתא בגמ' (סוכה לא) ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן, אמרה ליה ריש גלותא וכולהו רבנן דבי ריש גלותא בסוכה גזולה הו יתבי, צווחה ולא אשגח בה רב נחמן, אמרה ליה איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה, אמר להו רב נחמן פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים בלבד. **ויש להבין טענת ההיא סבתא במה שאמרה שהיא לאביה ש"ח עבדים, דמשמע שרצתה להוכיח מזה שהם מחוייבים להחזיר לה העצים עצמם ולא רק דמיהם.**

ואפשר לומר, דהנה מבואר בתוס' דהויכוח בין רב נחמן לההיא סבתא היה, **דרב נחמן סבר ששינוי רשות קונה אף בלא יאוש**, ולכן סבר דדי להשיב לה דמי עצים בלבד, אבל ההיא סבתא סברה **דבעינן גם יאוש**, ובשינוי רשות גרידא עדיין לא חל קנין, ולכן צעקה שהם יושבים בסוכה גזולה, ועליהם להחזיר לה העצים עצמם.

והנה אחר מלחמת המלכים, כאשר אברהם אבינו הציל את אנשי סדום ועמורה וכל רכושם מן המלכים, מצינו שאמר מלך סדום לאברהם אבינו (בראשית יד, כא-ג) 'תן לי הנפש והרכוש קח לך', אבל אברהם אבינו סירב ואמר לו 'הרימותי ידי אל ה' וגו', אם מחוט ועד שרוך נעל', היינו שאברהם אבינו לא רצה לקחת מאומה משלל המלחמה. **ואיתא בספרים ב' טעמים למה לא רצה אברהם אבינו ליקח מן השלל**, טעם אחד, דהנה מלך סדום טען לאברהם שהרי יש כאן שינוי הרשות ואם כן כבר נקנה לך, אבל **אברהם אבינו סבר דבעינן ג"כ יאוש**, ובלא זה אין קונין, וסבר אברהם שלא היה כאן יאוש גמור, כי מלך סדום בודאי מקוה ביום מן הימים להילחם עמו וליקח ממנו בחזרה את כל השלל, ולכן לא רצה ליהנות מן השלל. **ועוד טעם איתא, כיון דאסור ליהנות ממעשה נסים** (תענית כה), ועל כן לא רצה אברהם אבינו ליהנות מן השלל, כי הנצחון במלחמה היה מעשה נסים, שהוא לבדו עם אליעזר ניצחו את כל המלכים.

והנה ידוע מ"ש חז"ל (נדרים לב) עה"כ וירק את חניכיו וגו' שמונה עשר ושלוש מאות, דיש אומרים שהיא לאברהם באמת ש"ח עבדים, ויש אומרים שהיה עמו במלחמה רק אליעזר לבדו, והגימטריא של אליעזר הוא ש"ח.

ועפ"ז יבואר טענת ההיא סבתא שאמרה שהיא לאביה אברהם אבינו ש"ח עבדים, וממילא לא היה זה מעשה נסים, כי אברהם אבינו לא נלחם נגד המלכים עם אליעזר לבדו אלא עם עבדים רבים, וא"כ מוכרח שהטעם שלא רצה אברהם ליהנות מן השלל הוא מכיון שהיה שם שינוי רשות בלבד בלא יאוש, וסבר אברהם ששינוי רשות לבדו אינו קונה, ולכן גם בסוכה זו שגזלו ממנה את העצים והיא אינה מתייאשת, א"כ יש רק שינוי רשות ושינוי רשות לבדו אינו קונה, ועל כן צעקה ששיבו לה העצים עצמם.

אבל רב נחמן השיב לה פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים בלבד, כי האמת הוא שאברהם אבינו נלחם עם אליעזר לבדו, ומה שלא רצה ליהנות מן השלל היה מפני שהיה זה מעשה נסים, ואין שום ראייה שאברהם אבינו סבר ששינוי רשות לבדו אינו קונה.

(הרה"ח ר' הירצקא גרינפעלד הי"ו)

אייער פריוואטע אוצר

929.322.1414

אוועקצולייגן חידושי תורה
זכרונות און געדאנקען מסודר'דיג

